

Prof. JEFFREY D. SACHS

İklim Değişikliğinde Yeni Umut

2009 yılı itibariyle bir anlaşmaya varabilmek için, iklim değişikliği konusunda daha çok kimin suçlanması gerektiği, bunun maliyetine kimin katlanacağı hakkında zengin ve yoksul ülkelerin yaptığı tartışmaların yol açtığı mevcut belirsizlikleri bir kenara bırakmamız gerekmekte

Dünya, bu ayın başlarında Endonezya'da yapılan küresel görüşmelerde, Bali Eylem Planı üzerinde anlaşarak, iklim değişikliklerinin kontrol edilmesi çalışmalarına yönelik, çok önemli bir adım attı. Plan, dünyaya temel olarak belirli eylemlerde bulunma yerine daha fazla konuşma vaat ediyor gibi görünse de, aslında pek bir şey içermiyor gibi gelebilir, ama ben üç nedenden dolayı iyimserim.

Birincisi; dünya, Amerika Birleşik Devletleri'ni, inadını bırakması için zorlayacak ölçüde birleşmiştir. İkincisi; ortaya çıkarılan yol haritası, tarafların düşünceleri arasında mantıklı bir dengeyi işaret etmektedir. Ve üçüncüsü; tüm dünyada, ekonomik gelişmenin birleştirilmesine ve sera gazlarının kontrol edilmesine olanak verecek şekilde gerçekçi çözümler üretmek mümkün olmuştur.

SERA GAZLARININ DENGELENMESİ SAĞLANMALI

Bali'deki ilk adım, on yıl önce Kyoto Protokolü'nün imzalanmasından beri iklim değişikliğine karşı oluşan küresel tepkinin zayıflamasına yol açan tıkanıklığı açmak olmuştur. Bu sefer dünya birleşmiş ve hatta ABD baş görüşmecisini, Bali Eylem Planı'nı imzalamak için tavır değiştirene kadar protesto etmiştir. Buna benzer şekilde, Çin ve Hindistan gibi, gelişmekte olan ülkelere önde gelenlerinin böyle bir plana imza koymak ko-

nusundaki isteksizlikleri de sona eriyor gibi görünse de, zengin ve yoksul ülkelerin birlikte üzerinde anlaşabilecekleri böyle bir küresel anlaşmayı ortaya çıkarmak için, hala hatırı sayılır ölçüde çalışmaya ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu şekilde hareket etmek, taraflarca duyulan birçok endişenin dengelenmesini gerektirmekte. Birinci olarak; insanoğlunun iklim sisteminde tehlikeli olabilecek müdahalesinden kaçınabilmek için (kapsamı dahilinde Bali görüşmelerinin yapıldığı küresel anlaşma olan 1992 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin temel amacı) sera gazlarının dengelenmesini sağlamalıyız. İkinci olarak; bunu başarırken, devam ettirilebilir ve hızlı ekonomik gelişme ile yoksulluğu azaltma çalışmaları için yeterli alan bırakmalıyız. Yoksul ülkeler, kendilerini daha da çok fakirliğe mahkum edecek hiç bir iklim kontrol sistemini kabul etmezler ve etmeyeceklerdir. Üçüncüsü; halihazırda cereyan eden ve gelecekte daha da artacak olan iklim değişikliklerine uyum sağlamları için ülkelere yardımcı olmalıyız.

ÜÇ ENDİŞE VE ÜÇ ÖNCELİK

Bali Eylem Planı bu üç endişeye de hitap etmektedir. Plan'ın ana fikri, 2009 yılı itibariyle ayrıntılı bir küresel anlaşma sağlayabilmek amacıyla, sera-gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik "ölçülebilir, rapor

Jeffrey Sachs, Columbia Üniversitesi'nde Ekonomi Profesörlüğü ve Dünya Enstitüsü'nde Direktör görevini yürütmektedir.

edilebilir ve teyit edilebilir” taahhütleri belirleyecek olan Tek Amaçlı Çalışma Grubu kurulmasıdır. Bu taahhütler, “küresel önceliklerimiz, ekonomik ve sosyal kalkınmayı sağlamak ve yoksulluğu azaltmaktır” anlamına gelen “devam ettirilebilir kalkınma” bağlamında belirlenmelidir. Söz konusu plan, aynı zamanda yoksul ülkelere, çevresel açıdan güvenli teknoloji transferinin mümkün kılınması için de çağrıda bulunmaktadır.

Şüphesiz ki buradaki asıl soru, sera gazlarının dengelenmesi, ekonomik gelişimin devam ettirilmesi ve iklim değişikliğine adaptasyonun sağlanmasının aynı anda gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceğidir. Mevcut teknolojilerimizin kullanılması, hayır; ama bilimsel erişimimiz dahilinde yeni teknolojileri geliştirip zaman geçirmeden uygulanması, evet.

Buradaki en büyük zorluk, petrol, doğal gaz ve kömür gibi fosil bazlı enerji kaynaklarının yakılmasından ortaya çıkan karbon emisyonlarını azaltmak ve nihayetinde neredeyse tamamen ortadan kaldırmaktır. Bu enerji kaynakları, dünyanın ticari enerjisinin beşte-dördünü sağlamakta olan modern dünya ekonomisinin çekirdeğindedir. Bu gibi emisyonlar, yenilenebilir enerji biçimlerine geçişi sağlayarak ya da fosil bazlı enerji kaynaklarındaki emisyonların miktarını azaltarak yok edilebilir.

GÜVENLİ TEKNOLOJİLERE İHTİYAÇ VAR

Aslında işin iç yüzü, bu fosil bazlı enerji kaynaklarının kabaca yüzde 75'inin, elektrik santrallerinde elektrik ve ısı üretmek, araçlara yakıt sağlamak, binaları ısıtmak ve petrol rafinerileri, petrokimyasal, çimento ve çelik sanayileri için enerji sağlamak gibi bir kaç amaç için kullanılmasıdır. Bu sektörlerin her birinde, çevresel açıdan güvenli teknolojilere ihtiyaç duymaktayız. Örneğin, enerji santralleri, güneş enerjisini uygulayabilir ya da fosil bazlı yakıtlardan üledikleri karbon dioksiti depolayıp güvenli bir şekilde imha edebilirler, büyük fabrikalar da aynı yöntemleri uygulayabilirler. Arabalar, elektrik gücü ile benzini birlikte tüketen hibrid teknolojiyi kullanarak, çok daha uzun mesafeler kat edebilecek şekilde tasarlanabilir. Binalarda geliştirilmiş yalıtım sistemleri kullanarak ya da petrol bazlı yakıtlarla ısınmak yerine daha temiz bir enerji çeşidi olan elektriğe geçiş yaparak, ısınma gereksinimleri azaltılabilir.

En hassas ekonomik ve mühendislik tahminlere

göre, önümüzdeki yıllarda, her belli başlı ekonomik sektörde, çevresel açıdan güvenli teknolojiler geliştirilip kullanılmaya başlanırsa, küresel yıllık gelirin yüzde biri gibi bir maliyet karşılığında, dünyadaki karbon emisyon oranları dramatik olarak azaltılabilecek ve dolayısıyla çok daha yüksek maliyetlere yol açacak olan uzun-vadeli tahribatlardan korunabilecektir. Diğer bir deyişle, dünya ekonomik büyüme ile karbon dioksit emisyonlarını azaltmayı birleştirebilir. Ve böylece zengin ülkeler, yoksul ülkelerin, daha yeni ve daha temiz teknolojileri kullanabilmeleri için gerekli maliyeti karşılamalarına yardım edebileceklerdir.

VERİLEN SÖZÜ BAŞARMA ZAMANI

2009 yılı itibarıyla bir anlaşmaya varabilmek için, iklim değişikliği konusunda daha çok kimin suçlanması gerektiği ve kimin bunun maliyetine katlanacağı hakkında zengin ve yoksul ülkelerin yaptığı tartışmaların yol açtığı mevcut belirsizlikleri, bir kenara bırakmamız gerekmektedir. Dünya çapında hızlandırılmış bir şekilde, yeni teknolojilerin nasıl geliştirileceğini, nasıl deneneceğini ve nasıl uygulamaya konulacağını açıkça ifade eden gerçek anlamda küresel bir iş planına ihtiyacımız olacaktır. Bütün ülkelerin çevresel açıdan güvenli teknolojilerin kullanımı için doğrulanabilir stratejileri benimsemelerini ve zengin ülkelerin, yoksul ülkelerde yeni teknolojilerin uygulamaya konulmasını mümkün kılacak “finansal ve diğer teşvikler” sağlanması konusunda, Bali Eylem Planı ile verilmiş olan sözlerini tutmalarını sağlamalıyız.

Dünyamızın başına bela olan bu kadar çok kriz varken, sadece konuşmaya devam edilmesinden başka pek bir şeyin vaat edilmediği küresel bir konferans sonrasında, biraz kötümserlik söz konusu olabilir. Fakat bunun yerine olumlu mesajı görelim: 190 ülke, mantıklı bir plan üzerinde anlaşmaya varmıştır ve alta yatmakta olan bilim ve teknoloji, bunu başarabilmek için gerçekçi umutlar vermektedir.

Önümüzde, yapılması gereken önemli miktarda ve zor çalışmalar bulunmaktadır, fakat durum, Bali'de yapılan onca tartışmaların sonucu olarak, daha iyi görünmektedir. Şimdi kolları sıvama ve verdiğimiz sözü başarma zamanıdır.

Dünya ekonomik büyüme ile karbon dioksit emisyonlarını azaltmayı birleştirebilir. Ve böylece zengin ülkeler, yoksul ülkelerin, daha yeni ve daha temiz teknolojileri kullanabilmeleri için gerekli maliyeti karşılamalarına yardım edebileceklerdir.